

БЕЗПЕКА ЗДОРОВ'Я ТА ЇЇ КРИМІНОЛОГІЧНА ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ В УМОВАХ ВОЄННИХ ПОДІЙ НИНІШНЬОГО ДНЯ

HEALTH SECURITY AND ITS CRIMINOLOGY INTEREST IN THE CONDITIONS OF TODAY'S MILITARY EVENTS

Сокуренько В.В., к.ю.н.,

доцент кафедри кримінального права та кримінології

Одеський державний університет внутрішніх справ

У статті висвітлюються актуальні питання подолання людських конфліктів, які призводять до військових станів. Надаються рекомендації простих богословських і біблійних істин, щоб згладити гострі кути побутових конфліктів та воєнних ситуацій. Наголошується на особливій ролі розроблення військової кримінології, яка здатна відіграти неабияку роль у вирішенні багатьох проблем нинішнього дня. Особлива увага акцентується на розвитку військової розвідки та діяльності військово-медичної служби, наповнення їх спеціалістами величини поглядів, справжніми практиками військової медицини. Наголошується, що професія медика одна із найбільш благородних, яка прирівнюється до Янгола Охоронця, який оберігає людину, державу від протиправних посягань, хвороб суспільства, які постійно переслідують людину. Головним питанням залишається спасіння людської душі та вироблення подальших наукових досліджень на засадах пріоритету жертвності, служіння ближньому.

За нинішніх умов досить важливою є ініціатива розроблення української воєнної кримінології, що передбачає реальна (рутинну) щоденну роботу у пошуках та розробленні відповідного наукового матеріалу щодо оптимізації шляхів, підходів вітчизняної науковості з подальшим нормативним її оформленням, а також втіленням кращих напрацювань у викладацькій, просвітницькій діяльності, правозахисній та правозастосовній практиці, загалом концептуалізації відповідного матеріалу на якісно більш новітні рівні.

Справді, надійний оборонно-промисловий потенціал країни в умовах військового стану як ніколи затребуваний. На превеликий жаль, уся наука і техніка впродовж тридцятиліття незалежності була перелаштована на гуманітарну сферу. Водночас багато наших спеціалістів покинули країну у пошуках кращої долі за кордоном. Сьогодні надзавданням є збереження існуючого науково-педагогічного потенціалу країни, адже наші спеціалісти нічим не поступаються зарубіжним колегам, а багато в чому перевершують знаннями, винахідливістю, зокрема і веденням військових дій, про що свідчать останні події, а також велика кількість заходів із обміну досвідом найрізноманітніших країн та реальний стан справ.

Ключові слова: безпека здоров'я, військова політика, організаційно-управлінські трансформації, воєнна кримінологія.

The article highlights the current issues of overcoming human conflicts that lead to martial law. Recommendations of simple theological and biblical truths are provided to smooth the sharp edges of domestic conflicts and war situations. Emphasis is placed on the special role of the development of military criminology, which can play a significant role in solving many of today's problems. Special attention is focused on the development of military intelligence and the activities of the military medical service, filling them with specialists of great views, and real practitioners of military medicine. It is emphasized that the medical profession is one of the noblest, which equates to the Guardian Angel, which protects a person, and the state from illegal encroachments, and diseases of a society that constantly haunt a person. The main issue remains the salvation of the human soul and the development of further scientific research based on the priority of sacrifice, and service to one's neighbor.

Under the current conditions, the initiative to develop Ukrainian military criminology is quite important, which involves real (routine) daily work in the search for and development of appropriate scientific material in order to optimize the ways and approaches of national science and creativity with its subsequent normative design, as well as the implementation of the best practices in teaching and educational activity, human rights, and law enforcement practice, in the general conceptualization of the relevant material at qualitatively newer levels. Indeed, the reliable defense and industrial potential of the country in the conditions of martial law is needed more than ever. Unfortunately, during the three decades of independence, all science and technology were converted to the humanitarian sphere. At the same time, many of our specialists left the country in search of a better fate abroad. Today, the main task is to preserve the existing scientific and pedagogical potential of the country, because our specialists are in no way inferior to their foreign colleagues, and in many respects, they are superior in knowledge, ingenuity, in particular, the conduct of military operations, as evidenced by recent events, as well as a large number of events for the exchange of experience of the most diverse countries and the real state of affairs.

Key words: health safety, military policy, organizational and management transformations, military criminology.

«Здоров'я громадян – вища турбота держави».

Юлій Цезар

«Головною причиною усіх бід, що відбуваються в Україні, є повністю зруйнована система управління сектором національної безпеки і оборони».

Володимир Горбулін

Актуальність розроблення наукової проблеми.

Конституцією України визначено, що найвищою соціальною цінністю в державі є людина, її життя та здоров'я. При цьому кожен має природне невід'ємне й непорушне право на охорону здоров'я. Велике значення таких благ, як життя та здоров'я, зумовлює необхідність їх охорони, що загалом відображає сучасне прагнення людства у захисті та безпеці [1, с. 123]. Впродовж останнього десятиліття глобалізація виконує підсилюючу інтеграцію економік і суспільств у всьому світі, являє собою неминуче явище в історії людства. Світ у результаті обміну товарами і продуктами, інформацією, знаннями та культурними ціннос-

тями стає більш взаємозалежним. Темпи цієї глобальної інтеграції стали набагато більш швидкими і вражаючими завдяки інноваційним досягненням у таких сферах, як технології, засоби зв'язку, наука, транспорт, промисловість, прискорюючи розвиток людства. Вона являє собою складний процес тому, що наслідки таких швидких темпів змін можуть мати прояви неоднозначного впливу на стан та перспективи розвитку країни. Отож, більшість країн намагаються контролювати, адаптуватися або керувати наслідками глобалізаційних перетворень через систему національної безпеки. Таким чином, глобалізація структурує еволюцію міжнародної безпеки, та, як наслідок, впливає на стан та розвиток системи національної безпеки країн. Система забезпечення національної безпеки України створюється і розвивається відповідно до Конституції України та інших нормативно-правових актів, що регулюють суспільні відносини у сфері управління національною безпекою [2, с. 123].

Розроблення передових моделей фізичної, психічної, психофізіологічної та функціональної підготовленості

курсантів в умовах максимально наближених до військового часу чи виконання бойових завдань є надзвичайно важливим пріоритетом. Впровадження нових експериментів, створення відповідних мобільних груп свідчить про важливість формування професійної готовності майбутніх офіцерів до виконання службово-бойових завдань. Вироблення за цих умов інтегральної методика формування професійної готовності курсантів до майбутньої професійної діяльності свідчить про доцільність впровадження у навчальний процес передових методик з метою підвищення адаптаційних процесів до майбутньої професійної діяльності та прискорення процесу навчання. Будь-яка методика не вирішує всіх аспектів проблеми дослідження. Подальший розвиток даної проблеми повинен йти шляхом розширеного вивчення складових професійної готовності у професійній діяльності всіх силових структур України [3, с. 70].

Безпеки здоров'я людини як найбільш перспективна тема для наукового розроблення. Сучасні трансформаційні процеси в Україні призводять до зміни пріоритетів в усіх сферах суспільного життя. Це особливо позначається на молодому поколінні, у свідомості й поведінці якого ще не сформувалися й не закріпилися значущі ціннісні пріоритети. Сьогодні, інформація робить значний прогрес у розвитку багатьох сфер суспільства, даючи змогу людству активно працювати з природою, допомагаючи провести інтеграцію людських зусиль не лише у певних галузях, а й у всій людській діяльності загалом. Наразі інформація стає основним ресурсом людства, базою соціального, психологічного та технічного розвитку. Тому значимо, що поширення інформації у різних сферах особистісного та суспільного життя потребує вироблення стійкої інформаційної безпеки людини. Особливо важливим є вивчення можливостей впливу інформації на здоров'я людини. Так, уявлення про здоров'я завжди розвивалось у напрямі досягнень цивілізації, науки та знань про природу людини загалом. Згідно з визначенням Всесвітньої організації охорони здоров'я людське здоров'я – це не просто відсутність хвороби, а повний душевний, фізичний та соціальний добробут людини. Тобто людина є творцем власного здоров'я. Вона виконує основну роль, обумовлену її зрілою самосвідомістю, уважним ставленням до свого ества, що проявляється у гармонійній стратегії поведінки. Академічна наукова парадигма наголошує на тому, що психічне здоров'я забезпечується на трьох рівнях функціонування, які є взаємозалежними один від одного. Так, на біологічному рівні здоров'я містить у собі динамічну рівновагу функцій усіх внутрішніх органів та систем, їхню адекватне реагування на вплив навколишнього середовища. Здоров'я на психологічному рівні пов'язане з особистістю людини. На соціальному рівні людина розглядається як істота суспільна, тож пріоритетним питанням зазначеного рівня є вплив соціуму на здоров'я особистості. На психічне здоров'я впливають такі соціальні чинники, як взаємини з сім'єю, друзями, колегами. Наслідки цих впливів можуть бути як позитивними, так і негативними. Лише люди зі здоровою психікою є активними учасниками соціальної системи. Виховна занедбаність і несприятливі умови навколишнього середовища спричиняють неадекватну поведінку людини у соціумі [4, с. 64]. Очевидним є той факт, що наука про здоров'я має бути міждисциплінарною. Вона перебуває на стику наук: екології, медицини, психології, педагогіки, філософії, біології тощо [5, с. 208].

Так, О. В. Корнієнко наголошує на перспективності наукових досліджень інформаційної безпеки людини як чинника психічного здоров'я, а також розробку психологічних засад розвитку інформаційної безпеки для цивільного населення. Результати проведеного теоретико-методологічного дослідження праць вітчизняних і закордонних фахівців свідчать про те, що інформаційна позиція як сукупність сформованих ставлень до інформа-

ції впливає на функціонування особистісної, міжособистісної та суспільної адекватностей у структурі соціально-психологічної зрілості. З іншого боку, лише соціально зріла особистість може зберігати інформаційну безпеку на особистісному і державному рівнях, а отже, мати стабільне психічне здоров'я. У цьому аспекті перспективами подальшого вивчення складного феномена «інформаційної безпеки особистості як передумови підтримання психосоматичного здоров'я молоді» може бути поетапна розробка емпіричних дистанційно-аудиторних досліджень з урахуванням індивідуально-психодіагностичних, вікових, статеви, типологічних особливостей студентської молоді на платформах «Facebook», «Messenger», «Viber», «Telegram» та за відповідного обговорення, поширення отриманих результатів як у фахових вітчизняних та закордонних виданнях, так і на доступних платформах соціальних мереж [4, с. 67]. З цих переконань надважливим є законодавче врегулювання впливу інформації на здоров'я людини, її психоемоційні стани.

Санітарно-медична служба та важливість її діяльності у військовий час. Подібно, як військова розвідка є важливим елементом державної системи будь-якої країни, а вивчення її найскладніших процесів становлення представляє значний інтерес для науки, у світлі зростаючого значення цього напрямку діяльності держави, що дозволяє коригувати внутрішню та зовнішню політику країни [6, с. 66] так і військова медицина, вибудовування чіткої ієрархічної структури укомплектованості військових госпіталів та мобільності медичного персоналу є пріоритетом в умовах нинішнього дня. Загалом, тема Другої світової війни займає одне з провідних місць в історіографії. Не зважаючи на велику кількість праць та їхню актуальність, на сьогоднішній день існує ще ціла низка «білих плям», однією з яких є діяльність тилових структур, де одне з головних місць посідає санітарно-медична служба. Адже ця служба опікувалася лікуванням та поверненням у стрій хворих і поранених бійців, тим самим укріплюючи боєздатність армії [7, с. 298]. В цьому аспекті В. Сіпорол зауважує, учені, за рахунок значного розширення джерельної бази й використання нових методичних прийомів, особливо в питанні обробки та аналізу статистичної інформації, встановили невідповідність даних у працях радянської доби та заявили про критичний підхід до вивчення цієї проблеми. Тематика санітарних втрат у цей час зазнає найактивніших досліджень, що своєю чергою, виводить вказані дослідження на якісно новий рівень. Це дозволяє дослідникам «в голос говорити» про подоліки саме в організаційних моментах під час діяльності військово-медичної служби Червоної армії в означений період, яскравим прикладом серед яких виступають прорахунки під час попереднього планування медичного забезпечення бойових операцій у Другій Світовій війні. Такі підходи в дослідженнях вказаних проблем дозволяють фіксувати еволюцію поглядів фахівців історії радянської військової медицини на сучасному етапі історіописання. Водночас, тематика маневрування силами й засобами медичної служби продовжує бути предметом дослідження наукових студій і в сучасний період з однією різницею – статті характеризуються значним наповненням фактологічного матеріалу, що дало змогу вченим вийти на ґрунтовні та об'єктивні висновки [7, с. 303].

Екологічний фактор безпеки здоров'я в умовах військового стану. Для здорового функціонування організму людини потрібне здорове навколишнє середовище – необхідна умова існування людини [8]. Існує безпосередній зв'язок між забрудненням навколишнього природного середовища і станом здоров'я людини. В Україні зростає захворюваність та смертність від злочинок пухлин, захворювання ендокринної системи, хвороб органів дихання тощо. Останнім часом у законотворчій, політичній, екологічній та іншій діяльності набуває пріоритетності

екологічна безпека, яка, з одного боку, є складовою частиною національної безпеки, а з іншого – виходить за її межі як феномен глобальної і навіть геокосмічної безпеки [9, с. 170–171].

Військово-екологічні проблеми вимагають комплексного підходу до визначення шляхів їх вирішення і державного регулювання. Серед найбільш суттєвих заходів є такі: – міжнародно-правове регулювання військової діяльності; – розробка природоохоронних заходів із врахуванням впливу на довкілля військової діяльності; – організація дієвої системи підготовки керівних кадрів, спеціалістів, особового складу Збройних Сил України та працівників військово-промислового комплексу; – притягнення до суворой відповідальності за екологічні порушення і злочини; – заборона виробництва і застосування природоруйнівних засобів ведення бойових дій, зброї, техніки тощо; – розробка і виробництво в ході конверсії ВПК приладів, обладнання, матеріалів і технологій екологічного призначення; – забезпечення екологічної безпеки виробництва, випробування, зберігання і знищення (утилізації) військової техніки; – створення єдиної екологічної інформаційної системи і оперативного екологічного контролю у військовій сфері [10].

Лише за умови урахування всіх зазначених вище факторів можна зберегти здоров'я, а також розробити практичні рекомендації та досягти максимального рівня фізичної підготовки військовослужбовців, і, як наслідок, забезпечити належний захист національних інтересів держави. Подальші дослідження в даній галузі повинні стосуватися удосконалення методичних рекомендацій, що впливають на якість фізичної підготовки військовослужбовців та збереження їх здоров'я [9, с. 171].

Особливості військової політики в сучасних умовах. В умовах існування небезпеки виникнення ракетно-ядерної війни військова політика стає серйозною сферою життя будь-якого суспільства та держави. У широкому значенні військова політика – це політика, що проводиться у військовій галузі та стосується військових аспектів внутрішньої та зовнішньої політики держави. У філософсько-енциклопедичній літературі військова політика визначається як складова частина загальної політики держави, безпосередньо пов'язана із створенням військової організації, підготовкою та застосуванням засобів збройного насильства для досягнення певних політичних цілей. За своїм призначенню військова політика покликана: а) оцінювати можливість, необхідність та межі застосування військової сили задля досягнення політичних цілей; б) визначати кількісні та якісні характеристики необхідної та достатньої військової сили, спрямовувати процес військового будівництва; в) виробляти методи застосування військової сили, способи протидії противнику та взаємодії з союзниками, керувати військовими акціями. Суб'єктами військової політики виступають вищі органи державної влади, органи військового керівництва держави, військово-політичні союзи. Об'єктами військової політики є всі галузі життєдіяльності суспільства, які формують військовий потенціал, військову міць держави – економіка, наука, техніка, соціально-політичні відносини та соціальні структури, суспільна свідомість. Військова політика соціально обумовлена. Вона може мати мілітарну, реакційну, агресивну природу і спрямованість або, навпаки, носити миролюбивий та оборонний характер, відігравати прогресивну роль. Помилково думати, що ті чи інші, у тому числі протилежні риси, можуть бути властиві тільки протилежним політичним системам. Мозаїка військової політики держав може кардинально змінюватись у тій чи іншій країні на різних етапах історичного розвитку, під впливом різних соціально-політичних умов. Конкретний зміст військової політики держав на різних етапах їх розвитку обумовлюється такими факторами: – економічними та політичними інтересами держав, складових їх націй, класів

та соціальних груп, коаліцій держав, виражених у відповідних концепціях, доктринах, установках; – потенційними та готівковими можливостями суб'єкта військової політики, що дозволяють реалізувати цей інтерес; – внутрішніми та зовнішніми умовами існування даної держави, ступенем загрози її безпеки. Економічний та політичний інтерес суб'єктів військової політики – головне, що визначає її суть, та принципи, її спрямованість. Інтерес, як відомо, – реальна причина соціальних дій, подій, звершень [11, с. 39]. Як писав Гегель, «найближчий розгляд історії переконує нас у тому, що дії людей впливають із їхніх потреб, їхніх пристрастей, їхніх інтересів... і лише вони відіграють головну роль» [12, с. 20].

П. І. Артюх найкраще висвітлює питання особливостей військової політики в сучасних умовах, наголошуючи при цьому, що безпосередніми спонуканнями інтересу виступають мотиви, помисли, ідеї, що беруть участь в історії індивідів, соціальних груп, класів, націй. Головний інтерес суб'єкта військової політики держави, націй, класів полягає як правило, у таких аспектах: у забезпеченні вигідних економічних, політичних, культурних, наукових зв'язків із усіма країнами; встановлення такого світопорядку, в якому вирішення назрілих проблем здійснюється не під диктатом однієї країни чи певного військово-політичного союзу держав, а в результаті колективних рішень під егідою ООН. Історії відомі й інші настанови та цілі військової політики, а також їх складне переплетення. В ім'я їх велося безліч найрізноманітніших воєн: загарбницьких, визвольних, цивільних та ін. Досягнення цих цілей здійснювалося не лише за допомогою війн, а й військовими загрозами, демонстрацією військової сили. Важливим фактором, що визначає цілі та засоби військової політики, є потенційні та готівкові можливості, що дозволяють діяти впевнено, ефективно. Реальні можливості визначаються поточним станом економіки (валовим національним продуктом), кількістю та якістю населення, рівнем науково-технічних досягнень, кількісними та якісними показниками військової могутності та насамперед збройних сил. Потенційні можливості виражаються такими характеристиками цих елементів, які можуть бути отримані за максимальної напруженості сил і засобів суспільства та держави. Цілі та засоби військової політики багато в чому визначаються внутрішніми та зовнішніми умовами життєдіяльності держави. Їхні поступові або різкі зміни можуть викликати необхідність перегляду цілей та засобів військової політики, дій щодо збільшення (зменшення) військової могутності. У структурі військової політики можна виокремити низку самостійних елементів.

1. Сукупність ідей та принципів. Ідейний стрижень військової політики – військова доктрина держави. Вона виробляється найвищими органами політичного та військового керівництва. Політичні, військові, військово-технічні та економічні засади військової доктрини формуються з урахуванням наукового аналізу військово-політичної практики. Ідеї та встановлення військової доктрини дають загальний напрямок діяльності. Однак конкретна ситуація потребує конкретних дій. Звідси витікає другий структурний елемент військової політики.

2. Військово-політичні рішення, плани. Це один із найскладніших і найвідповідальніших елементів військової політики. Як відомо, військово-політична обстановка всередині країни та на світовій арені схильна до безперервних змін. Деякі з них відбуваються раптово, зачіпають самі глибокі життєві інтереси держав та народів. Вони вимагають своєчасної, часом екстреної реакції, прийняття доленосних, іноді фатальних рішень, послідовного та твердого проведення їх у життя. Ці рішення повинні насамперед відображати особливості конкретної обстановки та, вочевидь, відповідати загальним ідеям і настановам військової доктрини. Тут і починається галузь військово-політичного мистецтва, вміння формувати стратегію та тактику,

проводити їх у відповідність одна з одною. Рішення та плани, що приймаються, вимагають інформаційно-ідеологічного забезпечення. Адже будь-які військово-політичні рішення, плани будуть виконуватися ефективно, якщо вони зрозумілі та прийняті, підтримані народом, воїнами армії та флоту. Метою інформаційно-ідеологічного забезпечення військової політики є підтримка військово-патріотичних цінностей, ідеалів та настроїв народу та військовослужбовців, посилення довіри до політики, що проводиться, на міжнародній арені. Ця мета досягається різноманітними засобами. Серед них: виступи із заявами та іншими актами глав держав, політичних та громадських діячів, діяльність військових органів інформації всього офіцерського корпусу.

3. Реалізація доктринальних ідей, прийнятих планів та рішень перебуває у сфері практики. Отже, третім структурним елементом військової політики є практичні дії. Серед них особливе місце посідають:

- керівництво військовим будівництвом загалом, будівництвом збройних сил. Воно пов'язане зі створенням матеріальних та духовних засад військового потенціалу (військової могутності) держави. Це вимагає вироблення та реалізації наукової «військово-економічної», «військово-технічної» політики, а також військових аспектів соціальної, демографічної, культурної політики, кадрової політики збройних сил;

- регулювання військово-політичних відносин з іншими державами, коаліціями, арміями. Головну роль тут відіграють засоби та методи військової дипломатії. Це багатогранна сфера діяльності напрямів регулювання, передусім, відносин між союзниками військової коаліції з питань військово-технічного оснащення, розвитку організаційних структур військ та флотів, їх дислокації, угруповань, управління, підготовки кадрів і, нарешті, спільних дій у конкретних ситуаціях.

Військово-політичні відносини можуть розвиватися і між державами, арміями, що входять у різні військові союзи або не входять до жодного з них. Вони включають, як правило, врегулювання прикордонних питань, забезпечення взаємної стриманості, скорочення озброєнь та заходів довіри, координацію військових доктрин, а також взаємне ознайомлення з умовами життя, побуту, бойової підготовки;

- у випадках, коли робляться дії з використанням військової сили, головним завданням військової політики стає керівництво цими діями, тобто керівництво військово-політичними акціями різного характеру та масштабу всередині країни і на міжнародній арені. Це може бути керівництво діями щодо запобігання війні або перебігом війни, діями по відсічі агресору або розгортанню агресії, щодо стабілізації внутрішньої обстановки або її дестабілізації. Політика при цьому покликана забезпечити узгоджені дії із союзними силами, нейтралізацію чи опосередковане використання сил, які беруть участь у військово-політичній акції, рішуча протидія супротивникові, розгром його військової сили.

Зі структури військової політики впливає її змістове визначення як сукупності керівних ідей, конкретних рішень та практичних дій, спрямованих на створення військового потенціалу та досягнення політичних цілей військовими засобами.

Життя стрімко вносить корективи як у усталені погляди і концепції, так і прийняті рішення. Військова політика України формується у складній міжнародній обстановці. Значно змінилася геополітична карта світу, на зміну конфронтаційній моделі біполярного світу, протистояння систем та блоків прийшла концепція суперечливого, багатопольярного, але єдиного та взаємозалежного світу.

У військово-політичних концепціях і поглядах дедалі більше місце почали займати ідеї, що в ядерній війні не може бути переможців, що війна і військова сила не найе-

фективніший інструмент політики, що безпека недосяжна односторонньо і лише військово-технічними засобами. Головний наголос у вирішенні конфліктів та спірних проблем необхідно робити на політичні засоби та дипломатичні зусилля. Водночас у світі поки що існують потенційні джерела воєнної небезпеки. Отже, будь-яка держава має право на оборону, на забезпечення її надійності відповідними військово-технічними засобами, індивідуальними та колективними силами.

Виходячи з концептуальних напрямів забезпечення національної безпеки України, Основними цілями військової політики є наступні:

- підтримка оборонного потенціалу країни на рівні, адекватному існуючому і потенційним військовим загрозам з урахуванням економічних можливостей країни та наявності людських ресурсів;

- запобігання великомасштабним військовим сутичкам на світовій арені, сприяння припинення та недопущення збройних конфліктів на пострадянському просторі, оперативна нейтралізація будь-яких військових провокацій;

- захист незалежності України, забезпечення безпеки, суверенітету, недоторканності кордонів, територіальної цілісності, стримування від розв'язання воєн, спрямованих проти України;

- виконання міжнародних зобов'язань України щодо надання військової допомоги союзним з нею країнам та участі в операціях з підтримки миру.

Відповідно до встановлення доктринального характеру будеться військово-політична практика в галузі військового будівництва, здійснення воєнної реформи. Тут рельєфно виокремлюються і активно реалізуються два напрями: реорганізація військової економіки, проведення конверсії оборонної промисловості та перетворення збройних сил.

Загалом, військова політика поки залишається необхідним та важливим елементом загальнополітичної діяльності, спрямованої на забезпечення національної безпеки держави, запобігання війні, зміцнення стратегічної стабільності. Дедалі частіше виникає запитання чи можна сьогодні говорити про виважену державну військову політику та чи відображає військова політика справжні інтереси кожної конкретної держави, чи є політикою вимушених дій, односторонніх поступок? Для таких питань є вагомі підстави. Корінні зміни у світових процесах зажадали небезболісного розставання зі застарілими догмами і стереотипами мислення, що встановилися, вироблення ідейних засад нового бачення світу [11, с. 39–41].

Висновки. Медики на війні – це Янголи, які жертвують найціннішим, – життям заради спасіння інших. Надання допомоги пораненим є найбільш благородною місією на Землі. В цьому аспекті на особливу увагу заслуговують наукові дослідження у даній галузі, чим, безперечно, укріплюється боєздатність армії. Тут треба сказати, що більшість видатних хірургів світового масштабу – М. І. Пирогов, Лука (Войно-Ясенецький) з його знаменитою працею «Очерки гнойной хирургии», яка досі є найкращою в умовах військового стану за відсутності відповідних комунікацій, чи М. М. Амосов та О. О. Шалімов – здобули значний медичний досвід саме в умовах війни. Наповнення військових госпіталів спеціалістами високого масштабу укріплює боєздатність армії. Дана тема є надзвичайно важливою для наукового вивчення з позицій кримінології.

Загалом, слід зауважити, що сьогодні військова кримінологія постає як найважливіша галузь наукових досліджень в напрямку досягнення справедливості, миру, із комплексом кримінологічно обґрунтованих заходів щодо усунення гріховності, необхідністю ведення багаторівневих соціальних діалогів з ворогом, загальну просвіту населення у веденні високодуховного життя з подальшим визнанням справжніх смислів правотворчої та правозастосовчої діяльності, організаційно-управлінських

трансформацій. Основним у цих процесах є: притягнення винних до відповідальності; відшкодування завданої шкоди; переміна життя народностей на засадах внутрішньочуттєвого служіння ближньому з наданням соціальної, медичної та інших видів допомоги насе-

ленню; увіковічення пам'яті загиблих; встановлення історичної справедливості і правди; проведення реформ на засадах відсутності корупційної складової з недопущенням повторення конфліктогенного досвіду злочинних режимів тощо.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бурцева О. Є. Трансформація системи охорони здоров'я як складової національної безпеки України. *Вісник економічної науки України*. 2020. № 2. С. 123–127.
2. Сьогодні розпочався другий етап медичної реформи. URL: <https://moz.gov.ua/article/reform-plan/sogodni-rozpochavsja-drugij-etap-medichnoi-reformi> (дата звернення 01.09.2020).
3. Сергиєнко Ю. П., Андреянов А. М. Модели профессиональной готовности курсантов высших военных училищ Вооруженных сил Украины. *Физическое воспитание студентов*. 2013. № 6. С. 66–72.
4. Корнієнко О. В. Інформаційна безпека особистості як передумова підтримання психосоматичного здоров'я молоді. *Проблеми сучасної психології*. 2021. № 4. С. 62–68.
5. Войтенко В. П. *Здоровье здоровых*. Киев : Здоровье, 1999. 248 с. , с. 208.
6. Фалько С. А. Становление военно-дипломатической службы Российской империи в Китае (1881 – 1894 гг.). *Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка. Історичні науки*. 2013. № 1(2). С. 66–74.
7. Сіропол В. Медичне забезпечення Червоної Армії в роки Великої Вітчизняної війни на сторінках "Военно-медицинского журнала": 1991 – 2012 рр. *Наукові записки з української історії*. 2013. Вип. 33. С. 298–304.
8. Лаврут Т. В., Пивовар О. С. Деякі екологічні аспекти безпеки здоров'я людини. *Мат-ли II наук.-практ. конф. «Телекомунікація – 2005»*. Полтава: ПВІЗ. 2005. С. 103–105.
9. Лаврут О. О., Лаврут Т. В. Здоров'я військовослужбовців та рівень їх фізичної підготовки як запорука національної безпеки України. *Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних сил*. 2009. Вип. 1. С. 169–171.
10. Підлісна М. С., Мазор І. Г., Катиренчук Б. А., Михайленко О. П., Бахтеев В. О. *Екологічна безпека військ*. К.: МО України, 1998. 130 с.
11. Артюх П. И. Сущность и структура военной политики государства. *Вісник СевНТУ. Сер. : Політологія*. 2013. Вип. 145. С. 39–43.
12. Гегель. *Соч. / Гегель*. — М.-Л., 1935. Т. 8.